

Uzasadnienie

Stowarzyszenie ATRIUM zajmuje się promocją i zarządzaniem Szlakiem Kulturowym ATRIUM - Architektura Reżimów Totalitarnych w XX w., który znajduje się na liście Europejskich Szlaków Kulturowych, certyfikowanych przez Radę Europy.

Program Europejskich Szlaków Kulturowych ma na celu pokazanie wspólnego dziedzictwa całego kontynentu, współtworzonego przez dziedzictwo poszczególnych państw europejskich. Obecnie istnieją 45 szlaki, przebiegające przez całą Europę. Polska jest uczestnikiem Programu od 2017 r. i została uwzględniona na drodze 18 szlaków.

Założeniem Stowarzyszenia ATRIUM, zarządzającego Szlakiem Kulturowym ATRIUM - Architektura Reżimów Totalitarnych w XX w. jest zwrócenie uwagi na kluczowy element historii Europy XX w. obejmujący dziedzictwo kulturowe i świadectwo związane z reżimami totalitarnymi i ich szczególną spuścizną architektoniczną. Członkami Stowarzyszenia ATRIUM są miasta we Włoszech (Bertinoro, Carbonia, Castrocaro, Cervia, Cesena, Cesenatico, Forlì, Forlimpopoli, Merano, Predappio, Torciscosa, Tresignana), w Chorwacji (Labin, Rasa), Rumunii (Jassy, Stei), Bułgarii (Dymitrowgrad), Grecji (Leros, Uniwersytet Kreteński). Główne zadania to:

- 1) upowszechnianie wiedzy, ochrona i promocja europejskiego dziedzictwa (materialnego i niematerialnego) związanego z architekturą i historią XX wieku, ze szczególnym uwzględnieniem okresów naznaczonych przez reżimy dyktatorskie i totalitarne w Europie,
- 2) koordynowanie lokalnych europejskich tras wycieczkowych dotyczących architektury reżimów totalitarnych XX wieku w ramach jednego szlaku transgranicznego ATRIUM,
- 3) prowadzenie we współpracy z uniwersytetami i ośrodkami badawczymi działań mających na celu wspieranie badań, wiedzy i poprawę stanu obiektów kulturowych i architektonicznych oraz tras wycieczkowych,
- 4) promowanie turystyki kulturowej w zakresie dysonansowego dziedzictwa.

Decyzja o budowie Nowej Huty zapadła w efekcie wielu czynników pragmatycznych i ideologicznych, jakie zaistniały w Polsce i całym Bloku Wschodnim po II wojnie światowej. Powstanie Nowej Huty wpisuje się w szersze zjawisko powojennej odbudowy i ideę tzw. nowych miast, powstających wtedy zarówno w bloku wschodnim, jak i na Zachodzie. Zasadniczy projekt Nowej Huty oraz główna część jej zabudowy powstały w latach 50. XX w. Z racji czasu i miejsca swojego powstania Nowa Huta jest jednak w podstawowym swoim kształcie przede wszystkim miastem socrealistycznym, jakie tworzono w PRL-u i innych państwach bloku wschodniego. Pomimo tego twórczo przetwarza i łączy w sobie różne doświadczenia w projektowaniu przestrzeni miejskiej w Europie na przestrzeni stuleci. W o wiele większym stopniu niż w innych nowych miastach dawnego bloku wschodniego uwzględnia tradycję narodową i doświadczenia zachodnioeuropejskiego budownictwa historycznego.

Nowa Huta jest niezwykle cennym świadectwem przeszłości obciążonej balastem socjalistycznej ideologii oraz trudnych wydarzeń historycznych, będących skutkiem reżimu komunistycznego. Jej unikatowy układ architektoniczno-urbanistyczny stanowi kompleksowy przegląd stylów i tendencji w architekturze drugiej połowy XX w. od socrealizmu, przez modernizm, po postmodernizm, które wykorzystywano w obiektach o zróżnicowanych funkcjach mieszkalnych i użyteczności publicznej. Zabudowa Nowej Huty to wyjątkowy

przykład miejskiej kreacji przestrzennej tego okresu – największej w powojennej Polsce i wyróżniającej się w Europie.

Zespół architektoniczny i urbanistyczny Nowej Huty w ostatnim czasie został uznany rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomnik Historii, co stanowi znaczne wyróżnienie na poziomie krajowym. Przystąpienie Gminy Miejskiej Kraków do Stowarzyszenia ATRIUM będzie kolejnym krokiem w promocji i docenieniu krajobrazu kulturowego Nowej Huty – tym razem na poziomie międzynarodowym, przynosząc następujące korzyści:

1. Rozwój zrównoważonej turystyki kulturowej w Nowej Hucie,
2. Wsparcie starań o wpis Nowej Huty na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO,
3. Regularna wymiana opinii i najlepszych praktyk, a także możliwość promowania działań na skalę europejską,
4. Wspólne mapowanie i promocja dziedzictwa urbanistycznego i architektonicznego,
5. Współpraca z zagranicznymi ekspertami z różnych dziedzin, zasiadającymi w międzynarodowym Komitecie Naukowym szlaku,
6. Wsparcie i współpraca Rady Europy m.in. w ramach cyklicznej certyfikacji Szlaku Kulturowego ATRIUM - Architektura Reżimów Totalitarnych w XX w. oraz podczas organizacji wspólnych wydarzeń Stowarzyszenia ATRIUM,
7. Współpraca z Agendą Miejską dla Unii Europejskiej - Partnerstwem na rzecz Kultury i Dziedzictwa Kulturowego,
8. Udział w międzynarodowych projektach europejskich Stowarzyszenia ATRIUM,
9. Udział w Sieci Konwencji z Faro,
10. Współpraca z polskimi i zagranicznymi naukowcami z sieci europejskich uniwersytetów Una Europa.

Uchwała w sprawie przystąpienia Gminy Miejskiej Kraków do Stowarzyszenia Atrium będzie miała wpływ na dochody i wydatki Miasta Krakowa. Członkowie Stowarzyszenia Atrium są zobowiązani do uiszczania opłat członkowskich. Opłaty te podlegają regularnym przeglądom i obecnie wynoszą 2 475,00 EUR rocznie plus podatek VAT. Dla organizacji, która staje się członkiem Stowarzyszenia Atrium w ciągu roku, opłata naliczana jest proporcjonalnie. Środki finansowe zostaną zabezpieczone w planie finansowym Urzędu Miasta Krakowa na rok 2024, Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego.